

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA TARBIYACHINING TARBIYALANUVCHILARGA PEDAGOGIK RAHBARLIGI

Rayimova Shahnoza Sodiqovna

*FarDU Maktabgacha ta'lim
mutaxassisligi 2-bosqich magistri.*

Annotatsiya: Maqolada pedagog bola shaxsini tarkib toptirishdagi o'rni, uning ijobiy axloqiy sifatlarga ega bo'lmog'i lozimligi, samimiylik va be g'arazlik, bag'rikenglik, olijanoblik va xushfe'llik, kechirimlilik sofdillik va pokizalik adolatlilik va insoflilik, hamdardlik va hayrixohlik, andishalik, sabr-toqatlilik, bosiqlik, kamtarinlik, iltifotlilik, fidoiylilik, rahimdillik, g'amxo'rlik, mehribonlik, sadoqatlilik, vafodorlilik, mas'uliyatlilik, aqllilik kabi xislatlarni o'zida mujassamlashtirgan bo'lishi kerakligiga doir qarashlar ifoda etilgan.

Kalit so'zlar: Pedagog, tarbiya, faoliyat, samara, mahorat, bilim, mahorat, tajriba, mehnat.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО ПЕДАГОГОВ С ВОСПИТАННИКАМИ ВОСПИТАННИКАМИ В ДОШКОЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Аннотация: В статье высказываются взгляды на роль учителя в формировании личности ребёнка, необходимость наличия у него положительных нравственных качеств, а также на то, что он должен воплощать в себе такие качества, как искренность и бескорыстие, терпимость, благородство и доброта, прощение, искренность и чистота, справедливость и честность, сочувствие и благожелательность, вдумчивость, терпение, хладнокровие, смирение, доброта, бескорыстие, сострадание, забота, доброта, верность, преданность, ответственность, интеллигентность.

Ключевые слова: Учитель, воспитание, деятельность, эффективность, мастерство, знание, умение, опыт, труд.

PEDAGOGICAL GUIDANCE OF TEACHERS TO STUDENTS IN A PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION

Abstract: The article expresses views on the role of a teacher in shaping a child's personality, the need for him to have positive moral qualities, and the fact that he should embody such qualities as sincerity and selflessness, tolerance, nobility and kindness, forgiveness, sincerity and purity, justice and honesty,

sympathy and benevolence, thoughtfulness, patience, composure, humility, kindness, selflessness, compassion, care, kindness, loyalty, loyalty, responsibility, intelligence.

Keywords: *Teacher, education, activity, effectiveness, skill, knowledge, skill, experience, labor.*

O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritadigan tarbiyachi-pedagoglarning ta'lim-tarbiyaviy jarayonlardagi ishtiroki, bunda 7 yoshgacha bo'lgan bolalar bilan aqliy, axloqiy, estetik, jismoniy, iqtisodiy, mehnat tarbiyasi turlari bo'yicha olib boradigan mashg'ulotlarga nazariy va amaliy jihatdan tayyorligi muhim ahamiyatga ega.

Pedagog o'z kasbiga, o'z mutaxassisligiga to'liq yondashar ekan, o'zidagi mavjud xulq-atvor me'yorlari, shaxsiy sifat hamda fazilatlari, shaxsiy va kasbiy komponentlari majmuyidan to'liq foydalana olishi, bunda o'z ustida ishlash, ijodkorlik, yaratuvchanlik, mehnatsevarlik, samimiylik, ochiqko'ngillik kabi insoniy sifatlarning faoliyatdagi asosiy kategoriyalardan ekanini anglashi lozim.

Pedagogning ta'lim-tarbiyaviy faoliyatga kirishishi bir vaqtning o'zida kasbga bo'lgan mehr, bolalarni sevish, MTTda mavjud imkoniyat va qulayliklardan foydalangan holda tarbiyalanuvchilarga bilim berishda o'zidagi nazariy va amaliy faoliyat ko'nikmalarni to'laqonli qo'llay olish malakasini ham talab etadi. Bolalar bilan ishlash, ularni o'yin, ta'lim-tarbiyaviy faoliyatga qiziqtirish, diqqatini jalb etish, tinchlantirish kabi jarayonlarda pedagogning faoliyatida muhim hisoblangan kasbiy va shaxsiy komponentlarning qay darajada ekani faoliyatlarning sifat va samaradorligiga ta'sir etadi. Shaxsiy va kasbiy komponentlar esa sohaga doir adabiyotlar bilan tanishish, izlanish, yangiliklar yaratishga intilish, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan xabardorlik, malakali mutaxassislar bilan uchrashuv va suhbatlarda shakllanadi.

Bolalarni tushunish, ularning ta'lim-tarbiyaviy jarayonlaragi ishtiroki, faolligi, xavfsizligini ta'minlash, shuningdek, ular faolligini nazorat qilish, alohida ehtiyojga ega bo'lgan yohud imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda ham faoliyat darajasini ko'rsatuvchi kasbiy sifatlar shaxsiy fazilatlarga bog'liq ravishda pedagogning ilmiy, ijodiy bilim darajasi, dunyoqarashi, ma'naviy olami, ichki "men"ining qay darajada ekanini namoyon etadi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda pedagogning shaxsiy va kasbiy komponentlari ahamiyati shundaki, mavzulashtirilgan faoliyatlarni boshlash, o'tkazish va yakunlashdagi nazariy va amaliy qismlar pedagog va tarbiyalanuvchilar o'rtasida bevosita kechadigan kommunikativ jarayonlarga birdek aloqadorlikka ega va bu aloqadorlik bolaning bilish, hissiy, ijodkorlik kabi kompetensiyalari shakllanuvi va rivojlanuvida yetakchi jarayon bo'lib sanaladi.

Pedagogning kasbiy va shaxsiy sifatlari bir-biriga uyg'un va mutanosib bo'lgandagina ta'lim oluvchilarning diqqat, qiziqishi yanada ortadi. Pedagogning kasbga bo'lgan sevgisi, diqqat-e'tibori ta'lim-tarbiyaviy jarayonlarning mukammal, yuqori sifat va samaradorlikda kechishida asosiy vositalardan ekanidan kelb chiqadigan bo'lsak, ta'lim-tarbiyaviy jarayonlardagi ahamiyatini muhim yo'nalishlardan biri deb baholashimiz mumkin. Chunki aynan bolaning pedagog shaxsiga beradigan bahosi tarbiyachining kasbiy bilimlari-yu shaxsiy sifatlardan kelib chiqadi. Pedagog MTTda ta'lim-tarbiyaviy jarayonlarga kirishar ekan, birinchi galda o'zidagi ichki ijobiy sifatlari, axloqiy fazilatlar, milliy va an'anaviy qadriyatlar majmuyini namoyon etadi. Bolani tushunish, uni qo'llab-quvvatlash, shaxsiy o'rnatish va namuna ko'rsatish va eng asosiysi, BOLALARNI SEVISH hissi pedagog-tarbiyachining kundalik faoliyatdagi ustuvor talablardan biri sifatida to'la namoyon bo'lgandagina maktabgacha ta'lim tizimida o'zimiz kutgan a'lo natijadorlikka erishishimiz mumkin. Unutmaslik lozimki, bolalar bilan o'yin ichidagi o'rganish, bilish va o'zlashtirish jarayonida tarbiyachi kasbiy mahoratining yuzaga chiqishi bolalarning ta'lim-tarbiyaviy jarayonlarga osonlik bilan kirishuviga imkon yaratadi, ularni hissiy, jismoniy, aqliy hamda axloqiy fazilatlarini shakllanuvda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Pedagog kasbi unga mansub bo'lgan shaxsga shunday talab va vazifalarni qo'yadiki ular, birinchi navbatda, faoliyat obyekti bo'lgan bola shaxsiga bo'lgan munosabatda o'z aksini topishi lozim. Buyuk polyak pedagogini Yamush Karchak buni "bolalarni sevmok kerak", deb e'tirof etgan edi.

Pedagog bola shaxsini tarkib toptirar ekan, uning o'zi to'liq ma'noda ijobiy axloqiy sifatlarga ega bo'lmog'i lozimligini ko'rsatadi. Ular quyidagilardan iborat: samimiylik va beg'arazlik, bag'rikenglik, olijanoblik va xushfe'llik, kechirimlilik, sofdillik va pokizalik adolatlilik va insoflilik, hammadlik va hayrixohlik, andishalik, sabr-toqatlilik, bosiqlik, kamtarinlik, iltifotlilik, fidoiylik, rahimdillik, g'amxo'rlik, mehribonlik, sadoqatlilik, vafodorlilik, mas'uliyatlilik, aqllilik kabi xislatlarni o'zida mujassamlashtirgan bo'lishi kerak.

Yurtboshimiz tomonidan yuksak ishonch bildirilayotgan, har tomonlama qo'llab-quvvatlanayotgan, sohadagi mavjud muammolar aniq reja va dasturlar bo'yicha hal etilayotgan bir sharoitda ertamiz egalari taqdiriga befarq bo'lmaslik, aksincha, ularning bugungi va ertangi ta'lim-tarbiyasi yo'lida harakatda, uyg'oqlikda, jonbozlik va tashabbuskorlikda bo'lish bugungi kun zamonaviy tarbiyachi pedagogining yetakchi hamda ustuvor maqsadlaridan bo'lishi darkor.

Tarbiyachi yosh avlodni xalqimizning munosib farzandlari qilib tarbiyalashdek muhim va faxrli shu bilan birga mas'uliyatli vazifani bajarar ekan, tarbiyachining siyosiy yetukligi bolalarni tarbiyalash sifati uchun xalq va jamiyat oldidagi o'z mas'uliyatini anglashga ta'lim-tarbiya ishlarini hal etishga ijodiy yondashishga o'z mahoratini doimo faollashtirib borish va hamkasblarning ishdagi o'sishiga

ko'maklashuviga yordam beradi. O'z faoliyatini endigina boshlayotgan tarbiyachilar tarbiyachilik mahoratiga zamin yaratuvchi quyidagi omillarni bilishi lozim:

- har qanday pedagogik vaziyatlarda tarbiyalanuvchining ichki va tashqi dunyosini to'g'ri tushunish;
- pedagogik vaziyatlarni to'g'ri idrok qilish uchun diqqatni jamlash;
- tarbiyalanuvchilarga ishonch va talabchanlik;
- tarbiyaviy vaziyatni har tomonlama puxta baholay olish;
- xilma-xil pedagogik taktlardan o'zi uchun eng muhimini ajrata olish;
- ziddiyatli tasodifiy holatlarda ikkilanmasdan to'g'ri qaror qabul qilish;
- tarbiyada ta'sir etishning turli usullaridan foydalana olish qobiliyati;
- fikr va mulohazalarini so'z bilan, mimika va pantomimik harakatlar bilan bola ongiga aniq yetkaza olish;
- faoliyatda tarbiyalanuvchilar bilan kommunikativ aloqa o'rnatish;
- tarbiyalanuvchilar ongida erkinlik va tashabbuskorlikni, o'z fikr mulohazalarini qo'rqmasdan bayon qilish ko'nikmalarini tarbiyalash;
- tarbiyaviy tadbirlarni o'tkazishda pedagoglar jamoasi bilan doimo maslahatlashish;
- o'z-o'zini boshqarishning turli shakllaridan unumli foydalanish;
- har bir tarbiyalanuvchining yashirin ijobiy fazilatlarini ko'ra olish va takomillashtirish;
- tarbiyalanuvchilarning ijtimoiy kelib chikishiga qarab toifalarga ajratmaslik, bir xil munosabatda bo'lish.

Ko'rinadiki, sohada kadrlar raqobatbardoshligini ta'minlaydigan asosiy ko'rsatkichlardan biri – zamonaviy asbob-anjomlar, uskunalar bo'lsa, ikkinchisi malakali, salohiyatli ishchi kuchi, ya'ni xodimlardir. Maktabgacha ta'lim tashkilotining ichki ma'naviy muhiti hamda mehnat jamoasida sog'lom ijtimoiy muhitni ta'minlashda ana shu ishchi kuchi sanalgan xodimlarning o'zaro ahilligi, bir-birini tushunishi, bir-biriga yordam berishi va o'z ustida ishlashi, yangiliklar yaratishga qiziqishi va amalga oshirib borishi kabilar ham muhim ahamiyatga ega. Yuksak salohiyatli, tajribali, qolaversa, shaxsiy sifatlarga ega xodimlar tashkilotning, jamoaning yuzi, raqobatbardoshlikda esa asosiy kuchdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Bolalar psixologiyasi va psixodiagnostikasi". Darslik. Z.T.Nishanova, G.K.Alimova, A.G'.Turg'unboyeva, M.X.Asrnboyeva. Toshkent – 2017.
2. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi: kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma / S.X. Jalilova, S.M. Aripova; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi; O'rta maxsus, kasbhunar ta'limi markazi. – Toshkent: "Faylasuflar" nashriyoti, 2017.